

BEWAAR HET

PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude
verschijnt eens in de veertien dagen

Gereformeerde beginselen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Doornspijk; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Het scharlaken snoer

En zij bond het scharlaken snoer aan het venster.

Jozua 2 : 21b.

In de rij van de geloofshelden en -heldinnen treffen we ook de naam van Rachab aan. Naar haar afkomst was zij een heidin. Een inwoneres van Jericho. Van haar is ons echter nog meer bekend. Zij was een publieke vrouw. Een vrouw van slechte zeden. Een hoer. Haar beroep als herbergierster gaf haar regelmatig gelegenheid om haar oneerbaar beroep uit te oefenen. Aan de voorkant van haar woning hing een scharlaken snoer. Dit was in die tijd het uithangbord dat huizen van vrouwen als Rachab kenmerkte. In haar woning kwamen de verspieters terecht. En dit naar het voorzienig beleid van God. Hier waren ze niet alleen veilig, maar hier zouden ze ook vernemen het soevereine werk van God.

Verwondering zal het hart van de verspieters vervuld hebben toen zij zaken hoorden vertellen, die zij uit de mond van zulk een vrouw niet verwacht hadden. Het wonder van vrije genade had zich voltrokken in het hart van Rachab. De Heere had het gehoorde gezegd in het leven.

Tot de inwoners van Jericho was doorgedrongen wat de Heere gedaan had. De God van Israël had voor Israël een pad gebaad in de Schelfzee. De beide koningen der Amorieten, Sihon en Og, had de Heere gegeven in de hand van Israël. En nu trok het volk naar de Jordaan. Het ging de richting van Kanaän. Haar medeburgers werden even getroffen door deze tijding, maar verhardden zich. Zij geloofden dat Israël Jericho niet zou kunnen veroveren. Deze vestingstad was onneembaar. Die overtuiging was Rachab niet toegedaan. Zij gelooft dat Jericho zal vallen. Alle burgers zullen omkomen. Want de Heere, de God van Israël, is een God boven in de hemel en beneden op de aarde. Zijn macht is niet te stuiten. Aan Zijn Macht zijn geen grenzen. Jericho zal vallen en zij zal omkomen. Dit is haar vaste overtuiging. Daar twijfelt zij niet meer aan. De gehoorde boodschap heeft bij haar het geloof in Israëls God verwekt. Zijn almacht greep haar aan, maar ook Zijn rechtvaardigheid. De God van Israël zal haar straffen. Hij zal haar zonde bezoeken. Haar zondig leven, haar zondige praktijken staan haar duidelijk voor de aandacht. Zij kan haar zondige praktijken niet meer voortzetten, maar zij kan haar leven tot hiertoe niet meer overdoen. Zij is een hoer voor het aangezicht van de God van Israël.

Sprekend tot de verspieters over wat zij gelooft, verzoekt zij een teken. Een zichtbaar teken, dat aan haar en de haren weldadigheid en trouw bewezen zal worden wanneer de muren van Jericho ineen zullen storten. Haar wens wordt vervuld. Zij ontvangt een teken. Een zichtbaar teken. Zij moet het scharlaken snoer van haar huis aan het venster binden. Rachab voldoet aan de opdracht. Zij bond het scharlaken snoer aan het venster. Het snoer werd verlegd. Dit houdt op zich heel wat in. Er ligt in verklaard haar vrijwillige vernedering over haar zonde. Het belijden van haar schuld tegenover de God van Israël. Openlijk belijdt zij dat zij tegen Hem gezondigd heeft. Zij weet zich strafwaardig.

In haar daad blijkt duidelijk dat de Heere in haar leven gekomen is. Immers niemand wil zich van nature, vrijwillig, gewillig vernederen voor de Heere. Het oprecht schuldbelijden wordt bij ons niet gevonden, wel het zich handhaven. Het bedekken van de zonde en schuld. Genade maakt ons tot zondaar voor God. Door Gods genade komen we als een boetvaardige zondaar voor de Heere.

Haar daad laat nog een andere zaak zien. Haar leven is veranderd. Voorheen was het snoer het teken dat zij wilde zondigen, maar nu is het het teken dat zij met de zonde gebroken heeft. Zij kan niet meer in de zonde leven. Zij kan niet meer buigen voor de zondige afgod van het vlees; zij wil nu van harte buigen voor de God van Israël. Door haar daad scheidt zij zich ook af van haar plaatsgenoten. Zij begeert de God van Israël te dienen. Genade leidt tot een breuk met de wereld en legt een band aan God en Zijn dienst. Die dienst wordt de dienst van het leven.

Het scharlaken snoer is voor haar ook een zichtbaar teken, dat de Heere haar genadig zal zijn. Hij zal haar bevrijden van het oordeel dat Jericho zal treffen. Rachab zal in het oordeel niet omkomen, alhoewel zij naar recht dit oordeel verdiend heeft. Door dit snoer en achter dit snoer zal zij veilig zijn. Gelijk Israël in Egypte veilig was achter het bloed, zo is zij veilig achter het rode koord. Achter dit koord blijft zij staan. Haar oog blijft gevestigd op dit koord.

Dit koord spreekt ons van het verlossende en bewarende kracht die er ligt in het bloed van Christus. De Borg Christus Jezus heeft Zijn scharlaken bloed gestort, opdat een schuldig volk verlost wordt van het rechtvaardig oordeel van God en bewaard zal worden voor de toekomstige toorn van God. Opdat het bekleed zal worden met het blank der gerechtigheid Gods. Haar hoop is nu gericht op het erbarmen Gods. Zij ziet uit naar de heilsdaad Gods. Zij wacht op het heil des Heeren. De grond van haar wachten, van haar uitzien ligt in het snoer. In de gedane beloften. Immers bij het scheiden hadden de mannen tot haar gesproken: „Wanneer de Heere ons dit land geeft, zo zullen wij aan u weldadigheid en trouw bewijzen”.

Zal nu Rachab nimmer bestreden zijn? Heeft zij nimmer getwijfeld? Inderdaad! Zulke tijden zijn er in het leven van Gods kinderen. Bijzonder wanneer de realisering van de verwachting op zich laat wachten. En Rachab moest wachten. Dagen wachten. Het heeft nog even geduurd vóór Israël Jericho naderde.

De Heere sterkt in de wachtenstijd. Sterkt met de zekerheid dat zal gebeuren wat Hij beloofd heeft. Het scharlaken snoer is daar het zichtbaar teken van. De Heere komt op Zijn tijd. En die tijd is ook voor Rachab aangebroken. Rachab komt niet om met de ongehoozen. Zij wordt bewaard in het uur van Gods oordeel. Zij sterft niet; zij mag de daden des Heeren verkondigen. Achter het snoer was zij veilig. Zij werd behouden voor eeuwig. Een hoer voor eeuwig behouden. Welk een wonder van Gods soevereine genade. In zijn commentaar op Hebreë schrijft Calvijn: „De hoer is hierbij geplaatst, n.l. in Hebreë 11, om de genade Gods groter en heerlijker te maken”. Gods genade is wonderlijk en rijk. Die donkere

Van de administratie

We mogen met dankbaarheid terugzien op de gehouden ontmoetingsdag. In de eerste plaats omdat de Heere ons Zijn Woord nog weer zo rijk heeft laten verkondigen. Het was voor velen een verkwikking.

Verder waren de weersomstandigheden erg gunstig, de opkomst was heel goed, terwijl we verblijd werden met een goede kollekte.

De kollekten, het koffiegeld en de giften van verschillende die niet met ons konden samenkomen, was met elkaar het mooie bedrag van f 10.278,- en tevens werd nog een gift van f 50,- ontvangen voor het Evangelisatiewerk van br. Bor in Gent.

We konden weer 10 nieuwe abonnees noteren, terwijl per giro f 89,- aan giften werd ontvangen, waarvan f 20,- voor de school te Dundas, en f 40,- voor de ontmoetingsdag. Voor dit alles, na de Heere, allen heel hartelijk dank.

We willen van deze plaats ook Aafke Mulder-Pasterkamp, Waaiershoek 5, Urk heel hartelijk bedanken voor het innen van het achterstallige abonnementsgeld. Ze heeft alles keurig verzorgd.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Ik ontvang nog twee nagiften voor de ontmoetingsdag, n.l. van f 10,- en f 25,-. Hartelijk dank.

B.

Van de redactie

1. **School voor Dundas en Hamilton.** Ik ontvang een gift van f 25,- per brief, uitgeleend op de ontmoetingsdag. Hartelijk dank daarvoor. In de binnenzijde van dit blad is een dankbetuiging van de penningmeester van de schoolvereniging te vinden.

2. **Brochures.** Onze administrateur geeft in dit nummer een verantwoording van de ontvangsten op de ontmoetingsdag te Kampen. Daar komt nog bij een bedrag van f 409,55 wegens verkoop van meer dan 400 exemplaren van de brochure van Ds. Van der Meij over onze verhouding tot de Ned. Geref. kerken, met een geringe overbetaling. Daarna zijn er weer bestellingen binnengekomen. Ik heb nog een paar honderd exemplaren. Men wachtte dus niet te lang met bestellingen. Ze kosten f 1,- per exemplaar, verhoogd met verzendkosten.

3. **Ds. Van der Ent.** De berichten zijn gunstig. Onze vriend en medewerker hoopt aanstaande zondag weer te kunnen voorgaan in de bediening van het Woord. We houden er ons van overtuigd, dat hij zeker voor een artikel in het volgende nummer zal zorgen, wanneer hij daarvoor gelegenheid en krachten heeft. We willen hem, naar ik aanneem namens allen, van harte voorspoedige beterschap toewensen.

4. **Een lege envelop.** Ik ontving op maandag 5 september j.l. een lege, verfrommelde envelop met postzegel van 70 cent, met poststempel Rotterdam. Ik weet niet wie de afzender, wat de inhoud was. Wanneer dit nog van belang is, hoor ik dit graag.

B.

achtergrond van Rachabs verleden moet de genade te lichter maken, zoals de diamant het rijkst schittert op het diep-zwarte laken.

En waartoe wordt het ons beschreven? Opdat we zouden weten dat er bij de Heere raad is voor hopeloze gevallen. Voor mensen, die moeten belijden dat zij krachtens hun bestaan voor God, net zo slecht zijn als Rachab voor de Heere. Is dit uw belijdenis? Zoekt dan schuiling achter het bloed van Christus en gij zult behouden worden.

Ds. M.C. Tanis.

Onze 26e ontmoetingsdag

1.

We zijn weer als vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand bijeen geweest. Sliedrecht trekt op de zaterdag na Pasen velen naar zich toe. Op de laatste zaterdag in augustus is het Kampen, dat ons nodigt om samen te komen in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, dat nu al jaren aaneen ter beschikking wordt gesteld, waarvoor we de kerkeraad van die gemeente dankbaar zijn. Kampen ligt gunstig voor de mensen uit het noorden en is ook nog bereikbaar voor bezoekers die uit de zuidelijke provincies van ons land komen. Vermoedelijk waren er bezoekers uit alle provincies, uitgezonderd wellicht Limburg, waar niet veel Calvinisten wonen.

We spraken met verschillende bezoekers uit het noorden. Zij zouden willen, dat er ook eens een ontmoetingsdag, bij voorbeeld, in Friesland werd belegd. Dan zouden er meer bezoekers uit het noorden kunnen komen. Of dit te realiseren is, is nog de vraag. Men zou onderling contact met elkaar kunnen zoeken om te overwegen welke mogelijkheden er zijn en daarna zich met het bestuur van Bewaar het Pand in verbinding kunnen stellen. Door middel van een berichtje in ons blad zou voor contact met anderen kunnen worden gezorgd, die niet benaderd zijn. Dat we dit schrijven houdt natuurlijk niet in, dat bij voorbaat vaststaat, dat er op gerekend kan worden, dat er volgend jaar D.V. stellig in het noorden een ontmoetingsdag zal zijn. De belangen moeten tegen elkaar worden afgewogen. Het mag niet gaan ten koste van het bezoek aan de ontmoetingsdagen te Sliedrecht en te Kampen.

Het was zaterdag 27 augustus j.l. een mooie dag. We gingen zelf met stralend weer van huis. Later betrok de lucht. Er viel wat regen, maar het is overwegend droog gebleven. De zon kwam nog even door de wolken heen. Het was nog warm in de natuur, maar de ergste warmte leek wel voorbij, hoewel er sprekers waren, aan wie te zien was, dat ze last van de warmte hadden.

Aanvankelijk was de accommodatie in Sliedrecht-centrum niet helemaal ideaal, maar de laatste jaren is er veel veranderd. Nu is er een schitterende gelegenheid voor onze bezoekers om vóór en tussen en na de samenkomsten iets te gebruiken en zich aan de boekentafel van lektuur te voorzien. En niet te vergeten, om met elkaar samen te spreken. In Kampen moesten we ons voor deze keer nog behelpen. Maar het is alle keren toch goed gegaan omdat we meestal gunstig weer hadden en de bezoekers een zeker aanpassingsvermogen bleken te hebben. In de openlucht kon men koffie en andere verfrissingen krijgen. Buiten stond ook de boekentafel opgesteld, gelukkig onder een afdak, want anders zouden de boeken wel beschadigd hebben kunnen worden. Men kon rustig buiten zitten en met elkander een praatje maken. Natuurlijk kon men elkaar ook in het kerkgebouw zelf ontmoeten. We hebben jaren aaneen in Kampen vergaderd bij een betrekkelijk onvoldoende accommodatie, maar dat is nooit als een bezwaar gevoeld. Het deed ons echter wel goed te horen, dat de situatie volgend jaar D.V. helemaal veranderd zal zijn. Er is al een bouwvergunning verkregen. De gebouwen achter het kerkgebouw gaan tegen de vlakte en er zal een gebouw vrijrijzen met mooie vergaderzalen, keukens, toiletten enz. Het zal onze lezers verblijden dit te horen. Dan kan volgend jaar D.V. de situatie zijn zoals die nu al enkele jaren in Sliedrecht-centrum is. Ik hoorde het bedrag noemen, dat met deze bouw gemoeid is. Je schrikt van zo'n hoog bedrag, maar we mogen aannemen, dat zij die tot een beslissing moesten komen eerst de kosten overrekend te hebben.

We ontmoetten al voor de aanvang van de morgensamenkomst vele vrienden en bekenden. Anderen waren er voor de eerste keer. Altijd komt de vraag op: hoe zal de opkomst zijn? Nu, het bleek bij de opening van de ontmoetingsdag dat er in elk geval niet minder bezoekers waren dan het vorige jaar. Het kerkgebouw was beneden geheel bezet. Dat was niet met de galerijen het geval. Maar 's middags waren ook deze zeer goed bezet. Er was een gevoel van saamhorigheid. We hebben geen wanklank gehoord. Er werd eerbiedig gezongen. Het orgelspel was geheel in overeenstemming met het doel van deze

dag. Wat de sprekers naar voren brachten was gegrond op Gods Woord. Zo bindt de waarheid. Het doet daarom altijd weer bijzonder goed zoveel mensen te zien die van heinde en ver gekomen waren voor dezelfde beginselen. De oude beginselen blijken nog te leven. Er zijn iedere keer weer bezoekers, die om de een of andere reden niet meer tot onze kerken behoren en toch regelmatig op onze ontmoetingsdagen komen, omdat zij zich een met ons gevoelen. Dat is bemoedigend en dat geeft hoop, dat de Heere ook in de toekomst nog wil arbeiden tot behoud van zondaren.

Het was goed half 11, toen we de morgensamenkomst openden. We zongen samen Ps. 118 : 1 en 7. We lazen Psalm 138 en gingen voor in gebed. We betreurden het dat Ds. Van der Ent door ziekte deze dag niet kon bijwonen en sluiten. In zijn plaats zou Ds. Van Zonneveld dat doen.

Uiteraard heetten we allen van harte welkom, de ouderen en de jongeren en we spraken de hoop uit, dat de Heere ons een goede dag zou willen schenken.

Slechts kort konden we de aandacht voor de voorgelezen Psalm vragen. David getuigt ervan wie de Heere voor hem is geweest. Dat ziet hij nu hij in het heiligdom is. Buiten het heiligdom zag hij dat niet en koos hij eigen wegen. In het heiligdom spreekt de Heere en daar laat Hij zien wie Hij is voor Zijn volk, in welke weg Hij gemeenschap kan oefenen met de Zijnen en hoe Hij Zijn vergevende liefde en trouw kan betonen. Dat doet David spreken van Gods goedertierenheid. Dat geldt voor de kerk van alle tijden en voor al Gods kinderen. David wekt op om met hem in te stemmen. Hij spreekt door de Geest van Christus. Hij spreekt zoals de Heere het de Zijnen leert spreken.

Alle wegen des Heeren zijn goedertierenheid. Deze gaat over de trouwe zorg des Heeren. Deze duurt van eeuwigheid tot eeuwigheid. Dat geeft ook voor de toekomst verwachting. Dan zal de Heere het ook verder met de kerk wel maken. Dan zal Hij al de Zijnen Zijn zorgende liefde betonen. We moeten in het heiligdom verkeren om dat te zien, want daar geeft de Heere onderwijs en daar maakt Hij het wel. Dan zeggen we het David na, dat de Heere het ook in de toekomst wel zal maken. Dan is er verwachting, dat het werk des Heeren doorgaat. Dan is er ook hoop, dat Hij Zijn werk zal voleinden. Dan is er de gebondenheid in het gebed aan de troon der genade.

We zouden hier nog aan hebben kunnen toevoegen wat iemand kort geleden bij een bezoek zei. Ze was al jarenlang beproefd, maar mocht in alles de goedertierenheid des Heeren ervaren en ze wees op Psalm 136, waar in elk vers staat: Want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid. Niet één keer te veel! Zo sprak ze. En in hun leven leert de Heere het Zijn kinderen te beamen. Het is alles goedertierenheid.

Na het zingen van Ps. 138 : 8 beklom Ds. Slagboom de kansel. Hij las voor artikel 15 van Hoofdstuk 5 van de Dordtse Leerregels en sprak over Een schat van een onwaardeerbare prijs. In dit nummer staat het eerste gedeelte van deze rede, waarnaar we dus kunnen verwijzen. Er werd met veel aandacht geluisterd.

We zongen Ps. 138 : 2 en 4. Er werd gecollecteerd.

Ds. P.J. Boiten sprak een slotwoord. Hij las Openbaring 4 : 1-6 en sprak over een geopende deur in de hemel. Hij nam de t.v. als voorbeeld. Daardoor kan men veel zien wat aan de aarde eigen is. Dat voorbeeld diende natuurlijk niet om het gebruik van de t.v. goed te praten. Er kan niet genoeg tegen de gevaren ervan gewaarschuwd worden. Velen worden er door ten verderve gevoerd. De tegenstelling is groot: Er is een volk, dat leeft bij een ander gezicht. Johannes zag omhoog. Er was een deur in de hemel geopend. Johannes mocht in de hemel zien de verborgenheden van Gods raad.

De apostel vraagt de aandacht voor de geopende deur in de hemel. Als die deur voor Johannes gesloten was gebleven, dan was het werk des Heeren afgelopen. Dan was Johannes in troosteloosheid gestorven. De geopende deur is de gave Gods in de eindtijd voor de kerk. De Heere heeft de deur geopend, niet Johannes. De Heere laat met een oog des geloofs zien dat het werk des Heeren voltooid zal worden. Dat is te danken aan het Middelaarswerk van Christus. Door die deur werd het Johannes vergund in de

hemel te zien. De heerschappij des Heeren staat vast. In de hemel staat de troon. Er zit er Eén op de troon. Johannes kan Hem niet beschrijven, maar zegt er iets van. Hij regeert tot in alle eeuwigheid. Het is een voorrecht het leven te ontvangen dat blijft. Ds. Boiten zegt ter verklaring van dit Schriftgedeelte nog een en ander, over de regenboog, over de vier en twintig tronen en de ouderlingen op die tronen, over de vier dieren enz. Alles spreekt ervan dat er wel oordelen zijn, dat het wel zwaar voor de kerk is, maar Johannes ziet aan het einde toch de troon. Dan gaat de Heere spreken: Ik maak alle dingen nieuw. Het is een troostvol vergezicht. Voor de wereld is het verborgen, maar het is een wonder van genade aan wie het geopenbaard wordt.

Ds. Boiten spreekt de jongelui aan en eindigt met woorden van opwekking en troost. De deur is nog geopend, door het kruis van Golgotha. Christus kwam voor een gesloten deur. Daardoor is er een ingang door de geopende deur. Dit is de Poort des Heeren. Hierna gaat Ds. Boiten voor in dankgebed. Hij vraagt een zegen voor de maaltijd. We zingen Ps. 89 : 7 en 8.

De pauze is aangebroken.

We hopen in het volgende nummer een verslag van het verdere gedeelte van deze ontmoetingsdag te geven.

Voor we dit artikel besluiten willen we nog enkele opmerking maken. We vinden het natuurlijk fijn, dat er in de pers aandacht aan onze ontmoetingsdagen wordt geschonken, maar we merken wel eens, dat het voor verslaggevers moeilijk is om de hoofdzaken juist weer te geven en te schrijven in de geest van hen die samenkomen en van hen die de ontmoetingsdagen organiseren. Het trof ons deze keer pijnlijk hoe in een bevriend blad verwoord werd welke aandacht aan de generale synode werd geschonken. Wij brengen niets nieuws, vormen geen groep, zoeken handhaving van de oude beginselen van Gods Woord, staan midden in het kerkelijke leven. Daaraan zijn ook onze ontmoetingsdagen te danken. Het is dan toch te begrijpen, dat in deze tijd de noden van de kerk voor de Heere worden neergelegd, dat gebeden wordt voor de theologische hogeschool, voor de hoogleraren en studenten, voor de generale synode, voor het moderamen en voor de voorzitter. Ik hoop dat dit duidelijk genoeg is om alle misverstand te voorkomen.

We willen hieraan nog toevoegen, dat het wel een grote zegen van de Heere zou zijn, wanneer allerwege in rechte verootmoediging gebeden mocht worden voor land en volk, ons vorstelijk huis en onze regering en ook voor de kerk, tot heil van zondaren en tot verheerlijking van Gods Naam.

B.

Een schat van een onwaardeerbare prijs

1.

Een schat van een onwaardeerbare prijs! U zult het verstaan over wat voor schat of het gaat. Een bijzondere. Voor schatten in het algemeen kunnen mensen veel over hebben. Duikers wagen soms hun leven om te zoeken naar een schat in een wrak van een schip, onder op de zeebodem. We hebben er nog niet zo lang geleden van kunnen horen, hoe op zo'n manier een grote som aan oude munten naar boven werd gehaald. De duikers hebben er goed aan verdiend. Als we eerlijk zijn zit ons het jagen naar schatten van zilver of goud in het bloed. Wij zijn er niet vreemd van. Alleen: kunnen we dan spreken van schatten van een onwaardeerbare prijs? We kunnen het wel ménen maar het is niet zo!

Wat doen we met alle schatten buiten God, als we voor Hem moeten verschijnen? Dan is een miljoen gelijk aan nul. Al zijn we multimillionair: we kunnen niets meenemen voor de rechterstoel van Christus. De taxatie van de natuurlijke mens deugt niet.

Vanmorgen horen we van een schat, die wél onwaardeerbaar is. We kunnen ervan lezen in art. 15 hoofdstuk V van onze Dordtse Leerregels. Daar wordt gesproken vanuit een andere taxatie, die van de Kerk des Heeren. Op een tere manier wordt daar over gesproken: we lezen niet van de Kerk des Heeren maar van de Bruid van Christus. Een bruid in dit aardse leven kan alleen maar

haar bruidegom waarderen. En de Bruid van Christus, die het alleen is door éézijdige liefde, die zal Hem in de oefening der liefde recht taxeren. Ook alles wat van Hem is. Zo horen we hier van een onwaardeerbare schat. Dat wil dus zeggen dat de waarde van de schat, waarom het hier gaat, zó groot is dat het niet uit te drukken is in prijs.

Maar . . . valt het niet tegen, als die schat hier genoemd wordt: de leer van de volharding der heiligen? Moeten we het daarover hebben? De leer is voor ons besef zo'n dor gegeven. Ik zal niet zeggen, dat er zó niet vaak over gesproken wordt. Maar zo is het hier juist niet! Hier wordt de leer beleden midden in het leven van de Kerk des Heeren. Wie dit artikel met aandacht leest, zal het weten dat leer en leven hier als een éénheid naar voren komen. Het gaat over de leer van de volharding der ware gelovigen „mitsgaders de verzekerdheid deze volharding”. . . . Dáár-om toch wordt deze leer als een schat van een onwaardeerbare prijs zo teer beminnd door de Bruids-Kerk.

Over zo'n schat moet niet gezwezen worden. Het gaat om één van de kernstukken van de belijdenis. We kunnen erbij zeggen: van het leven van Gods kinderen. Hier wordt God de eer gegeven voor de zaligheid. Zalig-worden is van a tot z een zaak, die voor Gods rekening ligt. Niet alleen het begin is uit God. Ook de voortgang en het einde zijn uit God. Hij staat er voor in dat het geloof, de genade, in de Zijnen bevestigd en bewaard wordt tot het einde toe.

En wat een troost ligt er niet in voor allen die de Heere in waarheid hebben leren vrezen. Hoe vaak wordt het werk des Heeren in het hart van de Zijnen bestreden. Alles kan er op af komen. Het diep verdorven hart dreigt het nieuwe leven te verstoren. Satan en eigen vlees, de wereld tornen eraan. De waarheid van Gods werk kan bedekt zijn. Het uitzicht voor de toekomst ver weg. Maar nu door de strijd heen de troost, die door het levend geloof wordt gekend: „de Heer' is zo getrouw als sterk. Hij zal Zijn werk voor mij voleinden” Is het daarom alleen al niet goed, dat we iets zeggen over deze onwaardeerbare schat?

Daar is meer. De belijdenis van de volharding der heiligen moet vooral spreken in onze tijd. Door de eeuwen heen is het een bestreden zaak geweest. We kunnen ervan horen in het artikel, dat we gelezen hebben. Hij wordt „van het vlees niet begrepen, van de satan gehaat, van de wereld bespot, van de onervarenen en schijnheiligen misbruikt en van de dwaalgeesten bestreden”. Dat is een heel rijtje. Eén ding neem ik er eens uit: „van de satan gehaat”.

Als er één geweten heeft - én weet - dat het gaat om een schat van onwaardeerbare prijs dan is het toch wel de vorst der duisternis. Hij verstaat ook, dat het hier gaat om Gods eer en de troost van de Zijnen. Hij is op allerlei mogelijke manieren in de weer om de schat van de Bruidskerk te ontroven. Dat doet hij binnen in het hart. Dat doet hij op het erfdeel van de Kerk des Heeren. Hij heeft zijn hand in de dwalingen, die in het midden van de kerk ook hierin telkens gevonden worden. En het ergste is, dat hij het vlees, ook het vróme vlees, meeheeft.

We behoeven het niet te zeggen dat deze belijdenis in de strijd geboren is. We weten het van onze schooltijd dat de Remonstranten hebben geleerd, dat er een afval der heiligen kan zijn. Zij zeiden dat de ware gelovigen van de genade niet alleen kunnen uitvallen, maar sommigen ook metterdaad verloren gaan. Voor hen was de volharding der heiligen geen vrucht van de verkiezing, maar een voorwaarde van het nieuwe Verbond die de mens door zijn vrije wil moet volbrengen. O ja, dat werd mooi versierd. Zij wilden ook zeggen dat het genade was als een mens zal volharden. God geeft de gelovige immers genoegzame krachten om te volharden en Hij is bereid hen te bewaren, maar uiteindelijk hangt het toch af van de vrije wil van de gelovige of dat waar zal worden in zijn leven. Onze vaders hebben dat door Gods genade voorzien. Ze hebben het geweten en doorvoeld dat het hier ging om een listige aanval op de belijdenis van Gods verkiezende genade. Met alles dat in hen was hebben ze de grond van zalig-worden geboodschapt tegenover iedere poging om wat aan de mens en zijn doen wat toe te schrijven. En daarbij hebben zij het oog gehad op de grootheid van

Gods barmhartigheid en op de levende troost van de Zijnen. Zij hebben het door Gods genade doorgrond dat de diepste tonen van de Heilige Schrift als Gods welbehagen en Gods éézijdige barmhartigheid voor mensen, die in zichzelf zondaren zijn, in het stellen van de mens náást God uiteindelijk geloofend werden.

Er is een gevaar. We kunnen denken dat dit in onze tijd niets meer zegt. Zo is het niet. We leven in een andere tijd. Er is in veel opzichten een andere strijd. Maar het blijft ook vandaag om dezelfde kernzaken gaan. De Dordtse Leerregels zijn ook in het laatste hoofdstuk meer actueel dan dat wij denken. We zien het verder-af en dichterbij. De schat van onwaardeerbare prijs wordt vandaag ook op allerlei wijze bedreigd. Waar geen verkiezing en geen verwerping van eeuwigheid wordt erkend, daar kan in wezen geen plaats meer zijn voor de belijdenis van de volharding der heiligen. We kennen ook de prediking van de mens in het algemeen als Verbondspartner naast God, die de tijd en ruimte krijgt om samen met God voor een betere toekomst te zorgen. Bij alle geroep over de overmacht van Gods genade en Geest, waardoor het waar wordt, weten we ten diepste is dat God Zijn eer trachten te ontroven. Maar dat benauwt niet het meest. We kunnen meer vrezen voor iets anders. Wat ik bedoel? Als de belijdenis van de volharding wel geprezen wordt, maar de geestelijke achtergrond in de mist blijft. Benadrukt worden de roeping tot volharding en de trouw van God. We zullen de laatste zijn om die te ontkennen. Al te duidelijk spreekt het Woord van God van die roeping. En de trouw des Heeren spreekt wel bijzonder in dit gedeelte. Als een parel van grote waarde schittert in hoofdstuk 5 de trouw des Heeren. De volharding van Gods kinderen rust in de trouw van Hem, die het gezegd heeft: „Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het Verbond Mijns vredes zal niet wankelen. Maar die trouw openbaart zich in het leven van de Zijnen krachtens Gods verkiezend Welbehagen.

D. Slagboom.

IN DE BEGINNE

Genesis Eén tot Drie en het Gezag van de Heilige Schrift

door Prof. Dr. Edward J. Young

14

9. De Man, de Vrouw en de Hof

Laat ons nu het vervolg nader bezien. Het is duidelijk dat het een verhandeling is van wat de hemel en de aarde voortbrengt. Het is particularistisch. Het gaat over de mens en het plaatsen van de mens in de hof van Eden. Het is een voorbereiding op de gebeurtenissen van het derde hoofdstuk. Begrip me niet verkeerd. Ik zeg niet dat er geen verband bestaat met het eerste hoofdstuk; want dat zou onjuist zijn. Het eerste hoofdstuk wordt verondersteld zoals onder anderen door de goddelijke namen wordt getoond. De Elohim God van het eerste hoofdstuk verschijnt in het tweede als Jehova - Elohim om aan te tonen dat Jehova de Elohim is van het eerste hoofdstuk.

Verschillende zaken in het tweede hoofdstuk veronderstellen wat in het eerste hoofdstuk is vermeld. Inderdaad het eerste hoofdstuk is een voorbereiding voor het volgende met de voortdurende nadruk dat „God zag dat het goed was”. Zo valt de tegenstelling op tussen de oorspronkelijke schepping en wat later plaats vindt wanneer de zonde in de wereld haar intree doet.

Vers vijf van hoofdstuk twee begint met de vermelding die in de King James nogal op een vreemde manier vertaald is, maar die ook vertaald kan worden: „Er was nog geen kruid van het veld, en geen struik was nog uitgesproten omdat”

Dan worden twee redenen gegeven. „De Heere God had het niet laten regenen” en „Er was geen mens om de grond te bewerken”. Dat is een opmerkelijke verklaring. Heeft dit betrekking op een toestand die voor de hele aarde geldt? Ik betwijfel dat. Er kunnen toch dingen groeien zonder regen en ze kunnen zeker groeien zonder dat er een

mens tegenwoordig is. Het onkruid in onze tuinen doet het goed zonder dat wij er naar omzien. Bepaalde dingen groeien zonder de aanwezigheid van een mens. Zo schijnt de taal op zich iets bijzonders te suggereren. Ik denk dat hier een tegenstelling is met de Hof van Eden die God nu gaat formeren met het doel om te tonen, dat „de aarde is des Heeren mitsgaders haar volheid”. Maar God plaatste de mens niet in een barre wildernis, maar in het beste dat deze aarde had. Hij schiep voor hem een hof, en dit contrast toont wat er zonder die hof geweest zou zijn. Het bereidt ons voor op een beter verstaan van de Hof van Eden. Dat is het doel.

Nu zouden we kunnen verwachten dat het bericht door zou gaan met te vermelden dat God het liet regenen en dat God de mens onmiddellijk formeerde. Toch is dat het geval niet. Een vreemd woord wordt gebezigd dat ik in het Hebreeuws zal geven. Ik zal het Engelse woord „mist” niet gebruiken.

„Ed” is het Hebreeuwse woord. Een „ed” kwam uit de grond op om de gehele oppervlakte van de grond te bevochtigen. De term „adamah” (grond) die hier gebruikt wordt, heeft gewoonlijk een beperkende zin, doch niet altijd. Wat moeten we onder het woord „ed” verstaan? Niet een damp! (mist)

Het woord is waarschijnlijk verwant aan een Sumerisch woord. Het schijnt te wijzen op ondergrondse wateren. Hier is óf een voortbreken van water op een of andere manier van onder de grond, óf mogelijk een rivier die over haar oevers vloeit.

Ik ben van mening dat we hier niet leerstellig kunnen zijn. Dus deze grond, de „adamah” werd bevochtigd en de planten konden groeien. Zo werd de eerste voorwaarde door God vervuld. Vervolgens werd de tweede voorwaarde vervuld. God formeerde de mens (letterlijk „stof”) uit de aarde, en ademde (blies) de adem des levens (dat is, de adem die leven geeft) in zijn neusgaten, en de mens werd een ziel van leven, een levende ziel.

De Mens een Levende Ziel

Wanneer men in commentaren Genesis Twee behandelt, gebruikt men graag de term „anthropomorfisme”. Zo zegt men: „Hier zien we God werkzaam als een pottenbakker. Zo als een kind boetseerlei neemt, zo neemt God het stof der aarde, of modder, en Hij kneedt het tot het lichaam van de mens”. Ik denk dat we hier gemakkelijk ons verbeeldingsvermogen te ver kunnen laten gaan. Wordt er in Genesis werkelijk op deze manier gesproken? Genesis leert ons dat de vorm van het lichaam van de mens door God gemaakt werd. God formeerde de mens. Moeten we nu aannemen dat Hij naar de aarde kwam en stof in lichamelijke vingers nam en het kneedde zoals een kind boetseerlei kneedt? Dat denk ik toch niet!

Hoe kan men deze gedachten anders uitdrukken, in het Engels, of in het Hebreeuws, of in welke taal dan ook? Hoe kan men het anders zeggen dat God een vorm aan het menselijk lichaam gaf, dan door te zeggen dat Hij het formeerde? Hij formeerde het door het stof der aarde te nemen en te gebruiken.

Dit is alles wat de Bijbel zegt. Ik moet wel tot de conclusie komen, dat sommige verklaarders hun verbeeldingsvermogen op dit punt de vrije loop laten gaan. Ze maken hier een zeer naïef begrip van. Maar is het werkelijk zo naïef? Hoe kan het anders vermeld worden?

Er wordt dus vermeld dat het lichaam van de mens zijn oorsprong heeft in het stof der aarde. Deze vermelding bereidt ons voor op de vermelding in Genesis Drie dat het lichaam tot het stof zal weerkeren, dat er meer is dan het lichaam. Het formeren toont dat God het lichaam onmiddellijk voortbracht. De gedachte dat het lichaam van de mens ontwikkelde uit het lichaam van een wezen lager dan de mens wordt hierdoor uitgesloten. Want God formeerde het van het stof der aarde, toen op dat ogenblik en daar op die plaats.

Maar dat is niet alles. Het lichaam alleen is niet de persoon. We weten dat wanneer de dood komt we het lichaam voor ons zien. Maar dat is niet de persoon. Er is meer. Daar is het goddelijke „inblazen”. Het goddelijke „inblazen” constitueert de mens tot een levende ziel, een ziel van leven. God blaast de adem in zijn neusgaten. Weer vragen we hoe zou dat anders in woorden uitgedrukt kunnen worden? Moeten we aannemen dat

dit een zeker kunstmatig ademhalingsproces was. Dat denk ik toch niet!

We weten niet hoe God hier werkte. Dat is hier zeker een anthropomorfistische uitdrukking. Indien u die term wilt gebruiken en eerlijk gezegd ik geef er niet zo veel om, het betekent in de vorm van een mens. Ik zou het liever veranderen in theomorfisme, en zeggen dat wij in het beeld van God zijn, en wat wij doen is volgens het patroon dat God gesteld heeft. Maar ik weet dat dit ook moeilijkheden geeft.

Indien u de uitdrukking anthropomorfisme wilt gebruiken voor dergelijke uitdrukkingen, bedenk dan, dat altijd wanneer u over God spreekt, u anthropomorfistische uitdrukkingen gebruikt. **Genesis Eén is er vol van: God zag, God zeide, God noemde, God scheidde enzovoort.** Dat is eenvoudig wat de **eindige menselijke geest kan zeggen over de oneindige God.** Toch maakt Samuel R. Driver in zijn commentaar nogal heel wat van de zogenaamde anthropomorfismen in Genesis Twee. Een aantal andere schrijvers doen hetzelfde.

Maar hoe anders zou u deze ~~schone~~ waarheid uitdrukken in een taal, die duidelijk verstaanbaar is? Dus komt de mens als lichaam en ziel uit de hand van zijn Schepper. De mens die voor de verzoeking zal komen te staan die in hoofdstuk Drie genoemd wordt. De mens is gereed. Ook is er een hof gereed, waarvoor de mens zorg kan dragen. Want we lezen dat God toen Hij de mens gemaakt had meteen een hof plantte oostelijk in Eden.

N.B. Het copyright van „In the Beginning” door Prof. Dr. E.J. Young berust bij „The Banner of Truth Trust”.

Rehoboth Christian School Dundas and Hamilton

Namens het schoolbestuur en de schoolvereniging willen wij u allen hartelijk dank zeggen voor de f 7.200,- die wij via Ds. G. Blom ontvangen hebben, toen hij een paar weken geleden in Canada was. Het is bemoedigend voor ons hier, dat er vanuit het oude vaderland zoveel met onze school meegeleefd wordt.

Bovenal willen wij u vragen of u onze school, met onze kinderen en onderwijzers, in uw gebeden wilt gedenken.

Namens het bestuur,
J.D. Tamminga, Penningmeester.

Terdege

Op 20 juli 1983 zei drs. Dorenbos in een interview in het Reformatorisch Dagblad:

„Ik daag als EO-direkteur dan ook heel de christelijke Nederlandse journalistiek uit om een verantwoord familieblad op poten te zetten om zodoende de voorwaarde te scheppen dat al die rommel niet meer in de huiskamers verschijnt.”

Bestuur, directie en medewerkers van het R.D. zijn reeds geruime tijd van de waarheid van deze uitspraak overtuigd. Hoewel al een aantal jaren met de gedachte gespeeld werd om een principieel en professioneel opgezet, goed verzorgd familieblad voor de gereformeerde gezindte uit te gaan geven, waren er duidelijk ook bedenkingen. Als het gebeurde dan diende het goed te gebeuren. Een en ander vraagt veel geld voor het aan te trekken personeel, voorbereidingskosten e.d. Na enige tijd geëxperimenteerd te hebben met Terdege en na diverse peilingen, waarbij de meest uitgebreide en laatste door bureau Intomart te Hilversum werd gehouden, werd besloten om de grote stap te doen.

Het R.D. ziet het als zijn taak om met ingang van 20 oktober a.s. vooreerst om de veertien dagen een goed opgezet en door beroepskrachten geschreven principieel familieblad op de markt te brengen. Een familieblad, dat man, vrouw en kinderen zal boeien door middel van allerlei principiële beschouwingen, goede verhalen, reportages, interviews e.d. Er is een aparte Terdege-eenheid gevormd, die zelfstandig haar weg zal gaan. Voor dit familieblad wordt een vrij lage abonnementsprijs gevraagd.

De introductieprijs voor een jaarabonnement bedraagt f 69,50 en voor een halfjaar

abonnement f 39,-. Deze drempel is laag gesteld om zoveel mogelijk christelijke gezinnen de mogelijkheid te geven een principieel en verantwoord familieblad op tafel te kunnen leggen.

Direktie R.D.

De recht-gematigde Christen

Jacobus Trigland schreef indertijd een boekje onder deze titel. Het is nu opnieuw uitgegeven door Uitgeverij Van den Berg b.v., Zoutverkoperstraat 7, 3334 KJ Zwijndrecht, tel. 078-100911. Het telt 92 blz. en kost gebonden f 16,90.

De ondertitel van het boekje, dat voor het eerst verscheen in 1615, dus in de tijd van de Remonstrantse twisten, luidt: **Over de ware moderatie van verraagzaamheid die tot behoud van de waarheid en de vrede in de Gemeenten van Christus volgens Gods Woord onderhouden moeten worden.** Trigland was, toen hij het boekje schreef, dienaar des Goddelijken Woords in de Gemeente van Christus te Amsterdam. Later is hij een bekende hoogleraar geworden.

L.M.P. Scholten voorzag het boekje van een oriënterende inleiding. Hij zegt daarin o.a. het volgende:

Hij (dus Trigland) zet uiteen, dat in deze kwestie Gods Woord alleen het richtsnoer mag zijn. Men mag niet handelen uit menselijke drift of haatgevoelens, maar alleen uit oprechte ijver voor Gods eer en de **zaligheid der mensen.** Hij erkent een zekere vrijheid van profeteren en een vrijheid in middelmatige zaken. Ook moet men hen die uit onkunde dwalen met liefde tegemoet treden. Maar hardnekkigen, die ook proberen anderen van de waarheid af te trekken, moeten met kracht worden weerlegd en kunnen niet worden geduld.

Hier kent Trigland geen enkele toegeeflijkheid. Hij bespreekt uitvoerig wat Gods Woord dienaangaande leert. Men mag de afwijkers van de waarheid niet oogluikend toelaten in de kerk, noch de verschillen verdoezelen onder algemene spreekwijzen. Men mag van Gods waarheid niets laten vallen om mensen te behagen. Hier is bij Trigland geen zweem van aarzeling of onzekerheid. „De leer der waarheid is niet ons eigendom, het is de zaak van God, Die ons als Zijn dienstknechten die eenmaal reenschap van onze bediening zullen moeten geven, bevelen heeft haar in alle zuiverheid te belijden en te leren. Doen wij anders, wee ons. Want God laat Zich niet bespotten. Over onze eigen zaken mogen wij beschikken naar dat de gelegenheid zich voordoet. Wij mogen, ja wij moeten daarvan soms wat laten vallen ter wille van de vrede, maar in goddelijke zaken mag dit toegeven en laten vallen niet plaats vinden”. (. . . .)

Het zuiver bewaren van de goddelijke waarheid kan niet gepaard gaan met het **dulden** van de leugen. De valse leer is als een **kanker** en de mens is van nature tot de leugen geneigd. Trigland zegt: „Indien men dan de valse leer laat verbreiden, de zuivere leer laat tegenspreken en degenen die dat doen, zich in de gemeente laat nestelen, zonder zich daar mannelijk tegen te verzetten, wat kan daar toch anders uit volgen, dan dat de valse leer overal in aller mensen harten de overhand neemt en niemand, of immers zeer weinigen zullen gevonden worden, die de waarheid toegedaan zijn”?

Trigland schrijft op de bladzijden 21 en 22 o.a. het volgende:

Aangaande die zaken waarover verschil gerezen is, staat te onderzoeken of het uitleggingen zijn van zekere Schriftuurplaatsen dan of het werkelijk leerstukken betreft. Over de verscheiden uitleggingen van zekere Schriftuurplaatsen, die met de analogie van het geloof (hetwelk de apostel in Rom. 12 : 6 voorstelt als de regelmaat van de profetie of uitlegging van de Heilige Schrift), dat is met de eenparige overeenstemming van alle geloofsartikelen niet strijden, kan men wel moderatie betrachten, op zulk een wijze dat terwijl elk zijn mening gematigd voorstelt, ondertussen een andere uitlegging niet verwerpt, maar de christelijke lezer of toehoorder vrij laat om naar de mate van de gaven van de Geest die hij ontvangen heeft, die uitlegging te kiezen voor de beste die hij oordeelt dat met de mening en het oogmerk van de Heilige Geest het meest overeenkomt. (. . . .)

Maar met de uitleggingen van de Heilige Schrift die met de analogie van het geloof niet overeenstemmen, moet men zo handelen als hierna over de leerstukken die met de waarheid in strijd zijn, gezegd zal worden. Het is duidelijk, dat Trigland geen Remonstranten in de kerk duldt.

In het tweede deel van zijn werkje bespreekt en weerlegt hij enkele punten van verschil met de Remonstranten, namelijk die begrepen zijn in de vijf artikelen: van Gods eeuwige verkiezing, de verlossing van de mens door Christus, de vrije wil, de krachtige werking van de Goddelijke genade, de volharding van de gelovigen en de zekerheid van de zaligheid.

Trigland was zeer positief. Hij besluit met een woord van ernstig vermaan. Aan het einde vinden we een naamregister, waarin **we gegevens vinden omtrent namen die in het boek voorkomen.**

Het boek van Trigland heeft ook in onze dagen nog veel te zeggen.

B.

Boekbespreking

B.V. Uitgeverij „De Banier”, postbus 2330,
3500 GH Utrecht, tel. 030-313377

Voor onze ouders over hun kinderen door P. Kuijt.

Dit boek bevat richtlijnen voor de christelijke opvoeding binnen het gezin. In zijn Ter inleiding zegt de schrijver o.a.: Richtlijnen zijn geen recepten in de zin van: als u dat eens zult proberen, dan lukt het vast wel. Neen, richtlijnen zijn hier bedoeld als aan Gods **Woord ontleende gedachten**, die ouders wellicht kunnen toetsen aan hun eigen gezinsopvoeding en die hen aan het denken kunnen zetten. Ze zijn ook wel bedoeld als hulp. In de zin van: zo gaat het niet; probeert U het eens zó. Volledig zijn, dat is niet mogelijk. Bovendien, ieder gezin is weer anders; ieder kind is weer anders; de omgeving, en de tijd, waarin het kind opgroeit is voor ieder kind weer anders. We hebben getracht, vanuit de Schrift, met in achtneming van eigen ervaring en vanuit op de ervaring van anderen berustende lektuur, onze ouders van dienst te zijn in de zeer verantwoordelijke en toch schone zaak, waartoe zij van des Heeren wege geroepen zijn.

De schrijver was laatstelijk directeur van de P.A. „De Driestar” te Gouda. Hij is zijn hele leven bij het onderwijs betrokken geweest. Hij heeft zelf kinderen en kleinkinderen. Hij weet dus waarover hij schrijft.

Dit boek is heel anders dan het boek van Koelman dat kortgeleden weer verschenen is. Bij Koelman staat zeer sterk op de voorgrond hoe men zijn kinderen voor God moet opvoeden. Wij zijn met onze kinderen op reis naar de eeuwigheid. Het gaat er om dat wij en onze kinderen zalig worden. Bij Kuijt staat meer het tijdelijke leven op de voorgrond met al zijn zorgen en noden van kindsaf aan. Het is moeilijk voor de kinderen en voor de opvoeders.

Kuijt brengt heel veel ter sprake en wijst op een positieve wijze op ieders roeping bij het licht van Gods Woord. We zien ervanaf een overzicht te geven van alle onderwerpen die Kuijt bespreekt. Dat zijn er heel veel. Hij begint bij het wordende leven en schrijft over het kind vanaf de prille jeugd. Het is alles zeer lezens- en behartigingswaardig.

Er zijn natuurlijk wel opmerkingen te maken. Opvoeders zullen hier en daar met Kuijt van mening verschillen. Dat mag best. Maar dit moet vaststaan dat Gods Woord bij het opvoeden als richtsnoer dient. En dat bedoelt de schrijver.

Hij handelt ook over de bediening van de heilige doop. Het zou o.i. beter geweest zijn wanneer hij zich meer gericht had naar wat onze belijdenis en het doopsformulier van de doop zeggen.

Er staat veel in dit boek wat van grote betekenis is voor alle opvoeders. Daarom willen we het van harte aanbevelen. Het telt 167 blz. en kost f 29,75.

B.

Uitgeverij Kool b.v., postbus 177,
3900 AD Veenendaal, tel. 08385-13978

1. Leven en werk van Ds. C. Pieneman. Ds.

W.C. Lamain te Grand Rapids schreef een waarderend voorwoord. Ds. Pieneman beschreef zelf een groot gedeelte van zijn leven. Een aanvulling wordt gegeven door iemand die uit andere bronnen putte. Ds. Pieneman heeft verschillende kerken in Nederland gediend, ook nog enkele jaren de gemeente te Grand Rapids. Hij is op ongeveer 50 jarige leeftijd de eeuwige rust ingegaan. Hij stond toen in Dirksland.

Van deze prediker kan wel gezegd worden, wat Johannes schrijft: Hetgeen wij gezien en gehoord hebben en onze handen getast hebben van het Woord des Levens, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus.

Het boek bevat verschillende preken die al eerder werden uitgegeven. Het zijn gelegenhedspreken en ook preken voor feestdagen. Ds. Pieneman preekte eenvoudig, schriftuurlijk-bevindelijk. Hij had steeds een lange toepassing, waarin hij de mensen op een bijzondere wijze aanspreekt. Hij was zelf onderwezen op de leerschool van de Heilige Geest en kon daardoor anderen goed onderwijzen. En dat heeft hij gedaan met veel ernst, in getrouwheid.

Ds. Pieneman heeft met zegen mogen arbeiden. Er kwam eens een herbergier van 84 jaar bij hem onder het gehoor en het behaagde de Heere hem in het hart te grijpen. Later werd iemand van 80 jaar onder de prediking van Ds. Pieneman in het hart gegrepen. Aan het slot van het boek komen getuigenissen voor van enkele mensen, voor wie hij in Gods hand het middel is geweest tot hun eeuwige behoudenis.

Ds. Pieneman overleed al in 1912, maar zijn naam wordt nog wel genoemd. Hij genoot indertijd grote bekendheid en was zeer geliefd en geacht onder het volk des Heeren. Het is goed dat door de uitgave van zo'n werk deze prediker nog blijft voortleven. De Heere kan zo vele jaren na zijn dood Ds. Pieneman nog tot zegen stellen. Het boek telt 323 blz. en kost gebonden f 42,95.

2. **Brieven van Dr. H.F. Kohlbrugge.** Deze brieven zijn voor het eerst uitgegeven door Prof. Dr. Eduard Böhl, schoonzoon van Dr.

Kohlbrugge. Dat was in 1877, twee jaren na het overlijden van de schrijver. Vooraf gaan enkele brieven aan twee Nederlandse vrienden, geschreven eerst vanuit Utrecht in de tijd dat Kohlbrugge daar als ambtelos burger leefde, vervolgens uit Elberfeld gedurende de eerste jaren van zijn verblijf aldaar. Er zijn meer bundels met brieven van Kohlbrugge verschenen. Zij zijn van betekenis voor de kennis van zijn persoon, leven en prediking.

Ik verheug mij zo, aldus Kohlbrugge in een van de brieven, dat de Heere mij heeft laten zien, dat het louter des duivels gespoeksel is, als ik iets anders wil weten, dan, dat de Heere Jezus Zich niet schaamt, ons broeders te heten, en, dat Hij mijn schande, mijn zonden, mijn derven van Gods heerlijkheid op Zich heeft genomen door in mijne plaats te worden, wat ik ben: een mens als ik; onder de wet, om mij er onder uit te halen, en Zijns levens deelachtig te doen zijn. „In den Heere Heere hebben wij gerechtigheden en sterkte.” Wij zijn zonde. Hij is onze gerechtigheid. Ik ken mij niet meer, wil van mij niets weten, ik leef niet meer: wat hebben wij ons met ons zelve op te houden. De Heere is mijn Heil. Hij is ons deel. Hij is God, en dat moet Hij blijven, en Hem de eer, Hem het Koninkrijk, Hem de macht, Hem de heerlijkheid, niet ons. Wij zijn schapen Zijner weide, wij mensen; Hij onze God, onze hope, ons heil. Jezus de Christus, gisteren en heden dezelfde en in alle eeuwigheid. Al dat tobben met de wet en met de heiligmaking doet den duivel groot genoeg.

We halen niet meer aan. Kohlbrugge neemt een aparte plaats in. Dat blijkt ook uit deze brieven. Men leze zelf.

Dit boek met brieven telt 286 blz. en kost gebonden f 42,50.

B.

noten, beschreven door Ds. H.H. Middel, toen hij predikant was van de Chr. Afgescheiden Gemeente te Wolphaartsdijk. Er is aan toegevoegd een kort verslag van Gods vrije genade verheerlijkt in het zalig afsterven van zijn dochter Anna Harmina op 18 jarige leeftijd en een drietal preken over Psalm 88 : 6a, Lukas 17 : 17-19 en Ezechiël 16 : 6-8.

De eerste druk van Gods menigvuldige reddingen verscheen in 1866. Thans zag de 18e druk het licht. Dat zegt genoeg. Ds. Middel heeft veel doorgemaakt in zijn leven, maar de Heere heeft hem wonderlijk geleid en tot zegen van velen gesteld. Hij werd op later leeftijd predikant en heeft verschillende gemeenten gediend. Hij ging in 1882 op de leeftijd van 80 jaar de eeuwige rust in. Hij blijft nog spreken. De Heere moge hem door het lezen van dit werkje, meer dan 100 jaar na zijn dood nog tot zegen stellen.

Het boek is keurig uitgegeven, telt 192 blz. en kost gebonden f 27,50.

Wel eens op
TEXEL
geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en ... rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van

volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 270,- p.w.

Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan. Tel. 02223-661 of 391.

Boeken van Den Hertog b.v.,
Houten/Utrecht, postbus 2421,
3500 GK Utrecht, tel. 03403-3434

1. H.H. Middel: **Gods menigvuldige reddingen.**

Dit boek bevat een eenvoudig verhaal van Gods menigvuldige reddingen uit de grootste

Zenuwachtig?

Onze geheel plantaardige zenuwtabletjes werken rustgevend en ontspannend.

Tevens uit voorraad leverbaar meer dan 40 kruidenmengsels. O.a. tegen bedwateren, blaasaandoeningen, duizeligheid, aandoening van de dikke darm, verstopping enz.

NIEUW. Behalve de kruidenmengsels voor vermagering en vochtafdrijving en tegen zenuwen, ook de soorten tegen reumatiek, verhoogde bloeddruk en vernauwde bloedvaten in tabletvorm verkrijgbaar.

Kuur voor een maand: kruiden 15,-, tabletten 20,-.

DROGISTERIJ

Sikking

Barrevoetstraat 5, 2011 WL Haarlem. Tel. 023-312882
b.g.g. 023 - 324606. Postgiro 190609

Uitgeverij
Boekhandel
G. KOOL
Het adres voor
al Uw goede boeken

Stationssingel 50
Tel. 08385-13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

1958 - **25 Jaar** - 1983

Woninginrichting en stoffering

Meubelen en
vloerbedekking
Gordijnen -
zonwering enz.

Vrijblijvend komen wij
bij U aan huis met onze
stalen collecties.

Bel ons eens voor een
afspraak.

Beleefd aanbevelend
B. Elderkamp
Frankenord 17
Rotterdam
Tel. 010 - 823487

□ „Repos Ailleurs” te Driebergen, RUSTOORD voor eenzamen, herstellen, oververmoeiden en zij die, binnen eigen kring, er eens uit willen of moeten. Houdt u Gods Dag in ere en bent u afkerig van t.v. e.d. belt u dan eens 03438 - 12466.

STICHTING REF. HULPAKTIE
WOORD EN DAAD. GIRO 30.20.900.

Samen zorgen voor voedsel, christelijk onderwijs, leprozenhulp.

Postbus 560, 4200 AN Gorinchem.
Tel. 01830 - 32550.

ENERLEI SPRAAK- ENERLEI WOORD

In kerkelijk Nederland is een spraakverwarring gekomen. Men verstaat elkaar niet meer door de hoeveelheid bijbelvertalingen. En de stroom vertalingen breidt zich nog steeds uit. Ook de spraakverwarring wordt almaar groter.

U kunt er aan meewerken dat de **STATENVERTALING** onder ons volk bewaard blijft, zodat we weer komen tot **Enerlei spraak - enerlei Woord.**

U kunt b.v. een gift overmaken op **giro 1 355 824, penn.m. GBS Veenendaal.**

Beter is nog om donateur te worden, minimum contributie f 5,- per jaar.

U ontvangt dan viermaal per jaar het informatieve blad **STANDVASTIG**, dat u volledig op de hoogte houdt van het werk van de Gereformeerde Bijbelstichting.

U hoeft geen postzegel te plakken als u zo adresseert:

**GEREFORMEERDE
BIJBELSTICHTING**

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

CHRISTEN ZIJN IN CHINA

De chinese predikant Ds. Charles Chao van China spreekt D.V. enkele avonden in Nederland.

samen met Ds. John J. Murray uit Oban, Schotland met vertolking in het Nederlands door dhr. J. van Woerden uit Plockton, Schotland.

Ds. Chao hoopt in de volgende plaatsen te spreken over

GODS WERK IN CHINA

en over de noodzaak en mogelijkheid van vertalen en verspreiden van Bijbels en bijbelse lektuur voor China:

MONTFOORT:

donderdagavond 8 sept. a.s. D.V. in de Nederlands Hervormde Kerk te Montfoort.

Aanvang 8 uur n.m.

Opening door Ds. H. Penning

ROTTERDAM

zaterdagavond 10 sept. a.s. D.V. in de Christelijke Gereformeerde Jeruzalemkerk, Jeruzalemstraat, Kralingen te Rotterdam.

Aanvang 7.30 uur n.m.

Opening door Ds. P. Beekhuis.

IEDEREEN HARTELIJK WELKOM,

OOK DE JEUGD

De kollekten zijn bestemd voor het vertalen en drukken van bijbelse lektuur voor China en voor de medische zending door de dokters C en I Tallach in HONG KONG.

WE MOGEN NIET LANGER WACHTEN.....

m.i.v.
20 oktober D.V.
verschijnt de
nieuwe Terdege
om de 14 dagen

ER KOMT EEN NIEUW FAMILIEBLAD

Het RD ziet het als zijn taak een tijdschrift te brengen dat richting geeft. Er zal daarom een principieel en professioneel opgezet familieblad verschijnen. Voor het hele gezin biedt dit veertiendaags tijdschrift principiële voorlichting, boeiende reportages, interviews, fijne verhalen en allerlei interessante wetenswaardigheden. Ook zal het o.a. aandacht schenken aan onderwijs en opvoeding, vrijetijdsbesteding en consumentenvoorlichting.

Er is een zelfstandige Terdege-redactie gevormd die dit werk met enthousiasme gaat aanpakken. We hopen het blad nog aantrekkelijker en veelzijdiger te maken dan voorheen al het geval was. Ons streven is een goed leesbaar familieblad te brengen voor de gehele gereformeerde gezindte.

Nederland
wordt overspoeld
door lektuur van een gehalte
dat in onze gezinnen niet thuis hoort.

Het is de hoogste tijd voor de verschijning van een nieuw, verantwoord familieblad omdat:

- ★ het positief-christelijke steeds meer uit onze samenleving verdwijnt
- ★ de zedenverwildering (juist ook in allerlei tijdschriften) hand over hand toeneemt
- ★ duizenden gezinnen geïnfecteerd worden door de geest van onze tijd
- ★ ons christelijk volksdeel steeds verder van de juiste koers afraakt

Profiteer nu van de bijzonder lage introductieprijs

Het eerste nummer zal DV 20 oktober a.s. verschijnen. Als u zich vóór deze datum abonneert ontvangt u de nieuwe Terdege een heel jaar lang voor de zeer lage prijs van f 69,50 (na verschijning f 79,50). Bovendien krijgt u geheel gratis een prachtige echt leren bijbelomslag.

Als u zich voor een half jaar opgeeft betaalt u f 39,- (na verschijning f 42,-). U ontvangt dan een zwaar verzilverd Terdege-theelepeltje. We mogen niet langer wachten. Geef u daarom nu op als abonnee door middel van onderstaande bon.

**Echt leren
bijbelomslag die
jarenlang meegaat**

Gratis

Bon in een open enveloppe zenden naar:
Familieblad Terdege
Antwoordnummer 1039
7300 VB Apeldoorn
zonder postzegel verzenden.

Bon

Ja, ook ik abonneer mij op Terdege en kies voor de prachtige echt leren bijbelomslag (keuze uit 2 maten)

- * voor de Jongbloed-bijbel, formaat 17x25 cm
- * voor de G.B.S.-bijbel, formaat 18½x28 cm

☐ bij een jaarabonnement van f 69,50
☐ bij een half-jaarabonnement van f 39,- ontvangt u een mooie zwaar verzilverde Terdege-theeplep!

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Datum:

Handtekening:

"BP 1"

**TERDEGE EEN
VERANTWOORD
CHRISTELIJK FAMILIEBLAD**